

Yttrande över betänkandet **Havet och människan** (SOU 2020:83), Dnr 00143/2021

Miljödepartementet önskar ta del av Helsingborgs stads synpunkter avseende förslagen och materialet i betänkandet *Havet och människan*, SOU 2020:83. Kommunstyrelsen har berett ärendet i samråd med miljöförvaltningen och stadsbyggnadsförvaltningen.

Bakgrund

Regeringen beslutade 2010 att inrätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att lämna förslag om hur miljö kvalitetsmålen och Generationsmålet kan nås. 2018 beslutade regeringen om ett tilläggsdirektiv där Miljömålsberedningen ombads föreslå en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. Betänkandet *Havet och människan* är den strategi som Miljömålsberedningen tagit fram för att skapa bättre förutsättningar att nå miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, och samtidigt miljö kvalitetsmålet *Ingen övergödning*.

Synpunkter från Helsingborgs stad

Helsingborgs stad anser att utredningens övergripande åtgärdsförslag om att havspolitikerna inte längre kan vara en enskild sektorsfråga är bra. Staden ställer sig positiv till att kopplingen mellan land och hav nu lyfts fram och till förslaget om en samlad integrerad havsförvaltning, då en stor del av den mänskliga miljö påverkan som sker på land i slutändan påverkar havet. Det är dock viktigt att uppmärksamma att varje enskilt åtgärdsförslag i sig inte är tillräckligt för att nå uppsatta miljö mål, utan åtgärdsförslagen behöver ses som en helhet där de tillsammans hjälper oss i rätt riktning.

Vidare anser Helsingborgs stad att det är bra att beredningen föreslår ett gemensamt åtgärdsprogram för havsmiljön och vattenmiljön där ansvaret lyfts till regeringsnivå genom en ny havsmiljölag samt att ansvaret samlas hos en myndighet istället för flera, då detta förväntas leda till ett samlat grepp.

Staden ställer sig positiv till förslaget om att stärka kommunernas havsmiljöarbete och förtydliga kommunens planeringsansvar för kustvattenområdet i form av översiktsplanering, detaljplanering och strandskydd. Staden ser också att det är positivt att Länsstyrelsen pekats ut som ansvarig för att samordna framtagande av kunskapsunderlag för kust- och havsplaneringen.

Helsingborgs stad ser att det saknas satsning på att utvärdera föreslagna åtgärder. I Miljömålsberedningens förslag ligger fokus på kunskap kring åtgärders effektivitet, men för att åtgärdsarbetet ska vara så kostnadseffektivt som möjligt, är det viktigt att även utvärdera åtgärder.

Ingen övergödning till havet

Helsingborgs stad ställer sig positiv till förslaget att Jordbruksverket ska ta över miljömålsansvaret för *Ingen övergödning* samt få ett större ansvar för att säkerställa åtgärds genomförandet. Detta anser vi vara klokt då

Jordbruksverket har större möjlighet att påverka i frågan än vad Havs- och Vattenmyndigheten, som ansvarar för målområdet idag, har. Satsningen på en åtgärds samordnare på lokalnivå är välkommen då majoriteten av åtgärderna ska ske på lokalnivå och att lokalkunskap är viktig för att nå utsatta mål.

Problembeskrivningen är adekvat; övergödning är ett stort och komplext miljöproblem som kräver kraftfulla och långsiktiga åtgärder. Flera bra förslag på åtgärder lyfts fram så som åtgärder så nära utsläppskällan som möjligt, det vill säga på land från bland annat avlopp, dagvatten, industrier och avrinning från jordbruksverksamhet samt återcirkulering av växtnäring. Staden hade dock gärna sett fler konkreta åtgärder i förslaget samt förslag på hur foderimporten ska minska då denna är en stor källa till växtnäringsläckage. Förslag eller resonemang om skatt på konstgödsel samt förslag på hur det nya etappmålet om ökad återföring till livsmedelsproduktionen ska gå till saknas.

Farliga ämnen

När det kommer till farliga ämnen är det viktigt att ha i åtanke att de ämnen som övervakas bara utgör en liten del av alla farliga ämnen som finns i havet. Vi har med andra ord inte all kunskap som vi skulle behöva. Cirka 80% av föroreningarna i havsmiljön kommer från landbaserade källor.

En stor utmaning vad gäller farliga ämnen är ökad import av varor från länder med lägre krav i kemikalielag. Det är dock positivt att en av de föreslagna åtgärderna just handlar om att prioritera detta problem och att arbeta internationellt för stränga regleringar och att kontrollera farliga ämnen. Vidare är det glädjande att se förslag på att Sverige ska verka för att EU:s kemikalielagstiftning ska harmoniseras med EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning. Dock saknar vi resonemang och förslag på åtgärder kring kumulativa effekter av farliga ämnen samt problem med implementeringen av lagar kring kemikalier, vilket är en viktig aspekt för att adressera konsekvenser av utsläpp av farliga ämnen till havet.

Sjöfarten och havet

Det är värdefullt att Miljömålsberedningen lyfter sjöfartens påverkan på havsmiljön och dess ekosystem, en fråga som inte belysts i den utsträckning som den förtjänar vare sig i den nationella miljöpolitiken eller inom den nationella transportpolitiken. Regelverket har tidigare främst handlat om sjöfartens säkerhetsaspekter och fartygens utformning, lastkrav etc. Det arbete som har kategoriserats som *miljöpåverkan* har främst handlat om att minska risken för olyckor och dess miljökonsekvenser. Med andra ord har helhetsbilden av sjöfartens påverkan på havsmiljön varit frånvarande och det är nu glädjande att se förslag som inkluderar sjöfartens samlade påverkan på de marina ekosystemen.

Helsingborgs stad ser positivt på förslaget om att regeringen ska verka för stränga regleringar av utsläpp av tvättvatten från skrubbrar. Specifikt förslaget om att ett nationellt förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar på svenskt inre vatten samt att regeringen ska verka inom EU och IMO för förbud av skrubbevatten inom 12 nautiska mil från kustlinjen. Detta är något som miljöförvaltningen tidigare, via KIMO Sverige, har lyft till regeringen. Vidare ställer staden sig positiv till förslagen om att större hänsyn ska tas i känsliga kust- och vattenområden, vilket kan leda till restriktioner för sjöfart i eller nära kustområden med höga naturvärden.

Miljömålsberedningen bedömer att kommunerna är viktiga aktörer när det gäller att styra mot en miljövänligare sjöfart och minskad påverkan på havsmiljön från sjöfarten. Utredningen bedömer att de kommunala hamnavgifterna kan användas som ett viktigt styrmedel för att minska sjöfartens påverkan på havsmiljön, vilket Helsingborgs stad instämmer i.

Undervattensbuller

Miljömålsberedningen lämnar förslag på att en myndighet ska ansvara för samordningen samt ha det övergripande ansvaret för frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem. Förslaget är att detta faller på Havs- och vattenmyndigheten (HaV) vilket förvaltningen anser är ett bra förslag. Det är idag flera myndigheter som på ett eller annat sätt utövar verksamhet som bidrar till undervattensbuller men som inte alltid är medvetna om påverkan på havsmiljön. Att utse en myndighet som samordnar undervattensbullers påverkan är ett steg i rätt riktning. Utredningen förslår även att HaV ska ansvara för att miljöövervakningsdata om undervattensbuller lagras och tillgängliggörs, något som Helsingborgs stad anser är positivt.

Att HaV även får i uppgift att fastställa fler miljö kvalitetsnormer för undervattensbuller är välkommet. Förslaget är att minst en miljö kvalitetsnorm ska tas fram för kontinuerligt undervattensbuller senast 2023 samt en norm för impulsiva bullerkällor senast 2023, vilket staden är positiv till.

Marina områdesskydd

Helsingborgs stad välkomnar Miljömålsberedningens förslag om att marint områdesskydd ska utökas och stärkas och bli mer strikt med restriktioner främst för fiske och sjöfart gentemot huvudsakligen fritidsbåtar. Förvaltningen ställer sig positiv till det nya etappmålet som utgörs av ett arealmått om att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska ha formellt skydd samt att minst tio procent av Sveriges territorialvatten och ekonomisk zon ska vara strikt skyddat. Staden ser dock en risk med att storleken av skyddad yta hamnar i fokus istället för det som är det viktigaste, det vill säga vad som ska skyddas, varför det ska skyddas samt hur det ska skyddas.

Staden ser också att utökat och stärkt områdesskydd med restriktioner för fiske, sjöfart och fritidsbåtar behöver samordnas med berörda aktörer för att kunna bibehålla ett rikt friluftsliv och så att ett småskaligt fiske kan bedrivas där gällande föreskrifter anser att dessa är möjliga. Det är också av vikt att föreskrifterna harmoniseras med gränsöverskridande fiskeripolitik.

Marint skräp

Utredningen lyfter fram hur marint skräp kopplas till avfallsdirektivet och engångsplatsdirektivet avseende exempelvis hanteringen av förlorade fiskeredskap (spökgarn) och pant på fiskeredskap. Den belyser också svårigheterna i att formulera etappmål om marint skräp då skräp i svenska hav och på svenska stränder också har ursprung i andra länder. Helsingborgs stad är positiv till att frågan utreds vidare.

Havsmiljödata

Havsmiljödata utgör en viktig del av arbetet med havsmiljöfrågor vilket ger oss kunskap som leder till att rätt åtgärder kan vidtas för att miljö kvalitetsmålen ska kunna uppnås. Miljöövervakning ger en lägesbeskrivning av tillståndet i miljön och varnar för störningar. Arbetet bygger på återkommande, systematiska undersökningar och genom att jämföra aktuella lägesbeskrivningar med tidigare mätningar kan förändringar i miljön upptäckas och åtgärder vid behov sättas in. Det är ett långsiktigt arbete som kräver uthållighet över tid.

Helsingborgs stad välkomnar Miljömålberedningens förslag på åtgärder som till exempel förslaget om en sammanhållen marin kartering, att Kustbevakningen ska rapportera till Havs- och vattenmyndigheten när de i sin tillsyns- och övervakningsverksamhet upptäcker avfall, marint skräp eller annan negativ påverkan i havsmiljön som inte är försumbar. Detta är goda exempel på "enkla" åtgärder där samarbete kan bidra till en bättre havsmiljö genom integration och harmonisering av mål för olika verksamheter.

Förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser

Ett långsiktigt bevarande och nyttjande av havet är en utmaning där havsfrågans gränsöverskridande natur förutsätter samarbete mellan många olika aktörer både enskilda och offentliga från global till nationell, regional och lokal nivå. Detta gör att det kan vara svårt att se helheten. Förslaget om en havsmiljölag som har för avsikt att skapa bättre förutsättningar för breda och uthålliga havsmiljö- och havspolitiska insatser på både nationell och internationell nivå är därför något som vi ställer oss positiva till. Detta arbete ska enligt förslaget vila på vetenskaplig grund samt tillämpa ekosystemansatsen, vilken definierats: "Enligt ekosystemansatsen ska naturvärden bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart, med målet att säkerställa att ekosystemen används inom sina gränser".

Det är bra att utredningen poängterar att havsmiljöarbetet ska samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet för att uppnå miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Helsingborgs stad ser ett stort värde i förslaget om att det behövs en tvärvetenskaplig bedömning av havsmiljöpolitiken, detta då havsmiljöpolitiken idag är splittrad och att det därför är svårt att få en bra överblick av vilka åtgärder som behöver vidtas. Detta kopplar även in i förslaget om att ta fram en samhällsekonomisk analys av havets intäkter och kostnader. Det kommer att ge en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet ger, kontra de kostnader som krävs för åtgärder, regleringar med mera som krävs för att nå de havsanknutna miljö kvalitetsmålen. Staden är övertygad om att dessa förslag

tillsammans leder till ett stärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av våra hav och marina resurser.

Fysisk planering

I utredningen föreslås länsstyrelsen få ansvaret att samordna framtagande av kunskapsunderlag för kust- och havsplaneringen, något som Helsingborgs stad ser som positivt. Att stärka kommunernas havsmiljöarbete och förtydliga kommunens planeringsansvar för kustvattenområdet i form av översiktsplanering, detaljplanering och strandskydd är också bra.

Det behövs dock verktyg för att kunna skärpa kraven vid tillståndsgivning, så att kumulativa effekter beaktas inför beslut. Kustplanering, skydd, restaurering och åtgärdsarbete är idag tyvärr inte samordnat eller synkroniserat. Enligt utredningen får länsstyrelsen i uppgift att samordna framtagande av kunskapsunderlag för att bättre kunna få ett helhetsperspektiv av de kumulativa effekterna vilket välkomnas av Helsingborgs stad.

Helsingborg den 5 maj 2021

Peter Danielsson
Ordförande